

סיפורים לשולחן שבת עם כבוד הרב עזרא עזרם שליט"א

הפרשות בחומש ויקרא:

-ויקרא

-צו

-שמיני

-תוריע-מצורע

-אחרי מות-קדושים

-אמר

-בהר-בחוקותי

פרשת בְּהֵר־בְּחֻקֹּתַי תִּשְׁפֹּה

אין לקרוא בשעת התפילה | טעון גניזה

ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ

(מעשה שהיה)

ניקוי האמת

1

בביתו של החסיד הנדיב זאב-וולף, מהעיר סאנוק שבגליציה, הייתה שרויה דאגה רבה. מחלה קשה קפצה עליו ומצבו הידרדר מיום ליום. רופאים מפורסמים, מקראקוב ומוורשה, הוזעקו למיטתו. הם נתנו לו את מיטב התרופות, אולם הכול היה ללא הועיל. מצבו החמיר והלך. בשעה קשה זו הרבה הציבור בתפילות בעבורו, ובמיוחד כל מי שזכו למתת-ידו הנדיבה. גם זאב-וולף התפלל ככל שהיה מסוגל. הוא ביקש שמעשי הצדקה הרבים שעשה ימליצו טוב בעדו. באותם ימים הפציע בשמי החסידות אורו של רבי צבי-הירש מרימנוב. בימי בחורו של זאב-וולף, כאשר הסתופף בצילו של רבי מנחם-מענדל מרימנוב, היה רבי צבי-הירש משרתו של הרבי. כל מעשיו היו תמיד בהצנע לכת ולא רבים עמדו על גדלותו. לאחר הסתלקות רבו הלך רבי צבי-הירש אל רבי נפתלי מרופשיץ ונעשה אחד מחסידיו. שנים-עשר שנים עברו, וגם רבי נפתלי נסתלק. עתה כבר התקשה רבי צבי-הירש להסתתר מאחורי מעטה של חסיד פשוט. כאשר רבו הפצרות החסידים, נעתר והחל להנהיג עדה בישראל. רבי צבי-הירש נהג לסובב בעיירות, קיבל יהודים והעניק להם עצה וברכה. דרך מיוחדת הייתה לו: כאשר התייצב לפניו יהודי, היה הוא קובע את הסכום שעל האיש לתת. לעיתים השית על איש עשיר סכום פעוט ועל יהודי עני סכום גבוה. הדבר היה לפלא. והנה נודע כי רבי צבי-הירש עובר בעיר סאנוק. בני משפחתו של זאב-וולף החולה מיהרו אל אכסנייתו לבקש את ברכתו. הקשיב הצדיק לדבריהם ואמר: "עליכם לתת לצדקה שנים-עשר אדומים זהב". בני משפחתו של זאב-וולף הוכו בתדהמה. זה היה סכום עצום. מדוע הצדיק דורש סכום גדול כל-כך? הם העזו להעלות את תמיהתם לפני הצדיק, והוא השיב להם: "נאמר בתורה 'ולא תונו איש את עמיתו'. והלא כבר נאמר קודם לכן 'אל תונו איש את אחיו'. אלא יש לפרש זאת כך: התורה רומזת גם ל'אמיתו' (ע' מתחלפת בא'). משמעות הדבר, שגם ה'אמת' שלו, המעשים הטובים שהאדם עושה, צריכים להיות נקיים מהונאה. פעמים האדם עושה מעשים טובים, אך הם מלאים פניות אישיות וכוונות שאינן לשם שמים. לכן עליו להשגיח שה'אמת' שלו תהיה ללא הונאה. "לא לחינם נקבתי בסכום הזה", המשיך הצדיק. "אם תואילו לנדב את הסכום שביקשתי, אוכל לעזור לאביכם". בני ביתו של זאב-וולף התקשו להבין את הקשר בין הפירוש החסידי לבין התרומה, אך האמינו בדברי הצדיק. מיד עמדו ומסרו לידו שלוש מהסכום, ואת היתרה הבטיחו להשלים בקרוב. "האם אתה מזהה אותי?", פנה רבי צבי-הירש אל זאב-וולף, כאשר עמד ליד מיטתו. זאב-וולף היה חלוש מאוד ולא היה מסוגל לענות. ביקש הצדיק מהנוכחים לצאת מהחדר ולהשאירו לבד עם החולה. לאחר שיצאו העלה הצדיק אש במקטרתו ודקות ארוכות ישב בעיניים עצומות ופניו להבים, עד שהחדר התמלא בעשן המקטרת. הצדיק קם ופתח את חלון החדר. אט-אט התפזר העשן ואוויר צלול נכנס פנימה. עתה שב אל מיטת החולה ושאל שוב: "זאב-וולף, האם אתה מכיר אותי?". שפתיו של החולה החלו לנוע והוא ענה בלחש: "כן, ודאי, שלום עליכם רבי צבי-הירש, משרתו של רבנו". זה היה אות-חיים רב-משמעות. כאשר פתח רבי צבי-הירש את הדלת נדהמו הרופאים לראות את השינוי הטובה. בני משפחתו הזילו דמעות של אושר. רבי צבי-הירש בירך את החולה ברפואה שלמה, נפרד ממנו והמשיך בדרכו לעיר לינסק. את השבת עשה הצדיק בלינסק, ומיד בצאת השבת מיהר לשוב לביתו. בעוברו ליד העיר סאנוק נכנס אליה ופנה אל ביתו של זאב-וולף. הוא שמח לראותו מתאושש וכבר הולך על משענתו. זאב-וולף התרגש מאוד למראה הצדיק. הוא הורה לבני ביתו לערוך לכבודו שולחן ולמסור לו את יתרת הסכום שהתחייבו לתת. בשעה שישבו אל השולחן החליט לנצל את שעת הכושר, ושאל: "שתי שאלות לי. האחת, כאשר חליתי התפללתי

וביקשתי מהקב"ה שאתרפא בזכות מעשי הצדקה והחסד שעשיתי. מדוע לא עמדו לי זכויותי אלה? שאלתי השנייה, מדוע ביקש הרבי סכום של שנים-עשר אדומים זהב דווקא? "נענה רבי צבי הירש: "תשובה אחת לשתי השאלות. אמרתי לבני ביתך פירוש לפסוק 'ולא תנונו איש את עמיתו', ועתה אפרש את דבריי. ייתכן שעשית הרבה צדקה וחסד בגופך ובממונך, אך לעיתים נעשו הדברים לשם פניות אישיות, כדי להגדיל את שמך. "לכן לא היה בכוח המצוות והמעשים הטובים האלה להמליץ טוב עליך. ביקשתי בעבורך שנים-עשר אדומים זהב, כנגד שנים-עשר חודשי השנה, כדי להסיר מעליך קטרוג זה. ומעתה, כאשר כל הצדקות והחסדים שעשית במשך השנה נוקו מכל שמץ של פנייה, הועילה תפילתך וקמת מחולייך". הנדיב הודה כי אכן פעמים רבות נדב לצדקה מתוך חישובי כדאיות גשמית או רוחנית. רבי צבי-הירש עזב את סאנוק וחזר לרימנוב, אך דבריו הנוקבים היו נר לרגליו של זאב-וולף. הוא הוסיף לעסוק בצדקה וחסד, אך נזהר שלא להונות את עצמו ושכל מעשיו אכן יהיו לשם שמים. (חב"ד).

2

השבת היא מקור הברכה

(מעשה שהיה)

בעיר ז'טיל אשר בליטא חי לו יהודי פשוט ותמים. את מקור פרנסתו לקיום ממשפחתו ובני ביתו מצא האיש בתפקידו כעגלון. הוא היה מסיע נוסעים ממקום למקום ובתמורה לכך קיבל את שכרו. כך היה מפרנס את בני ביתו. בעיקר עסק בהסעת הנוסעים מתחנת הרכבת ועד ליעד מחוז חפצם. משראה האיש כי אזור תחנת הרכבת הינו מקור פרנסה טוב, שכן רבים היו הנוסעים המבקשים להגיע מתחנת הרכבת אל מחוז חפצם. אט-אט החל לאחר ביום שישי את כניסת השבת ולהקדים את יציאת שבת. תחילה לא היה ענינו אלא רק בזמן השקיעה וצאת הכוכבים אשר בזמנים אלו מצא היתרים לעצמו להסיע הנוסעים ולהמשיך במלאכתו. משהתרגל האיש בדבר נעשה לו כהיתר והוא אף החל ממש לחלל את השבת בפרהסיא. משראו תושבי העיר בדבר חרה להם מאוד על היהודי המחלל שבת בפרהסיא ללא חת ומורא. באו לפני רבם הרב הרב זלמן סורוצקין זצ"ל, והודיעוהו בדבר כדי שיעצור את מעשי לחילול השבת. קרא לו הרב לשיחת מוסר, סיפר לו על קדושת השבת מעלתה ואף נזף בו והתריע בפניו במלוא החומרה על חומרת חילולה של השבת. האיש הבטיח להיטיב את דרכו ולחזור בו מסורו. אך לשווא רק יצא האיש את בית הרב וכבר בשבת הקרובה שב לסורו כאילו לא אירע דבר. אביו של האיש היה אדם מוכה חולי, היה עסוק בצרות גופו ובסבלו העלים את עינו ממעשי בנו ומעולם לא דיבר עימו ולא הוכיחו. באחד הימים שהה הרב זלמן סורוצקין בוויילנה בכינוס של רבני ליטא בענייני חינוך, שנערך בהשתתפותם של ה'חפץ חיים', רבי חיים עוזר וגדולי ישראל נוספים באותו הדור. כשעמד לחזור לעירו התברר לרב זלמן שה'חפץ חיים' נוסע עמו באותו קרון בדרכו חזרה לראדין ושמח מאוד על הזכות הגדולה לשהות עוד מעט במחיצת החפץ חיים. רבי זלמן הביט בעד חלון הקרון והבחין לפתע באביו של העגלון הסורר המחלל שבת בעירו, כשהוא חבוש ומדדה במקלו לעבר הקרון. כשעלה האב אל הקרון פנה אליו הרב, שאל לשלומו וברר אם רופאו בוויילנה מרשים לו לשוב לביתו. "לא", ענה האיש, "טרם החלמתי ואיני שב לביתי. ברצוני לנסוע ברכבת הזו לראדין אל ה'חפץ חיים". הרב שידע כי החפץ חיים נמצא עימם ברכבת, שאל את האב החולה לפשר נסיעתו והאיש הסביר: "חלמתי הלילה חלום, ובו ראיתי את סבתי עליה השלום, שנפטרה לפני זמן רב, כשהיא עומדת וקוראת לי: 'מדוע אתה מבלה כל הזמן בבתי חולים? ! לשווא אתה מחפש רפואה אצל הרופאים. קום וסע ל'חפץ חיים', התברך מפיו ותרפא ממחלתך! !' החלטתי לשמוע בקולה וכעת אני בדרכי לראדין להתברך מפיו של החפץ חיים". "אינך צריך לנסוע עד לראדין" פנה אליו הרב בהפתעה. "מכיוון שהחפץ חיים בכבודו ובעצמו נוסע עימנו בקרון ממול! !". החולה התרגש מאוד וראה בכך אות משמיים המאמת את חלומו. הוא דידה אל הקרון ומצא את ה'חפץ חיים' עומד בתפילתו, כאשר כל הקהל עוקב בנשימה עצורה אחר משפטי התפילה הברורים היוצאים מפיו הקדוש. בעוד האיש מאזין לתפילתו העריבה של ה'חפץ חיים', וממתין לשעת כושר לגשת אל החפץ חיים, עלה רעיון במוחו של הרב זלמן. הוא קרא לאחד ממקורבי החפץ חיים וסיפר לו על חילול השבת בפרהסיא של בנו של החולה. הוא ביקש מהמקורב שיספר על כך ל'חפץ חיים' בטרם ייגש אליו האב החולה, כדי שהצדיק יורה לו לתבוע מבנו לשנות את דרכיו. המקורב הסכים לדבר והם שבו לקרון, אבל איחרו את המועד: ה'חפץ חיים' סיים את תפילתו, והחולה כבר עמד לידו והחל לדבר עמו. בלית ברירה עמדו השניים והקשיבו כיצד האיש מספר ל'חפץ חיים' על מחלתו ועל דבר חלומו, שבו ביקשה סבתו לבקש את ברכת ה'חפץ חיים' לרפואתו. רבי ישראל מאיר מראדין, הזדעזע וענה לאיש החולה: "מי יתן לך ברכה - ישראל מאיר? ! האם אתה סבור שברכתי תעזור? ! חלילה! הרי אתה יודע בידי מי מסורות הברכות - בידי שבת קודש! ! השבת התברכה בידי הקדוש ברוך הוא והיא מקור הברכה, ומדוע תבקש ממני ברכה? !" ה'חפץ חיים' שתק מעט, ולאחר מכן הוסיף: "אם תשמור שבת כהלכתה ותקבל את ברכתך, יאציל לך גם ישראל מאיר את הברכה. אבל אם אינך חפץ לשמור שבת, והינך סבור שדי לך בברכתו של ישראל מאיר, זה בלתי אפשרי. אין זה בכוחי כלל..." האיש החולה תמה על דברי ה'חפץ חיים', הלא הוא שומר שבת כהלכה. בטרם הביע את תמיהתו, המשיך ה'חפץ חיים': "ואם תאמר שאתה שומר שבת ולפיכך ראוי לברכה, התבונן היטב במה שכתוב בתורה: 'לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך'. לא מצאנו אזהרה כזו בכל התורה! לא נאמר למשל, 'לא תאכל בשר בחלב אתה ובנך ובתך', או 'תניח תפילין אתה ובנך'. רק לגבי שבת נאמרה לשון זו. בעניין שמירת השבת האב אחראי בעד בניו ובני ביתו. אמנם אתה משמר את השבת, אבל בינך נוסע בשבת ואף מתפרנס מחילולה. לא תוכל לקבל את ברכת השבת, וממילא גם ישראל מאיר לא יוכל להעניק לך את ברכתו..." כאשר סיים ה'חפץ חיים' את דבריו באזני השומעים הנדהמים, התייפח האב בבכי והבטיח כי ישל את בנו שלא ייסע יותר בשבת. רק אז נאות הצדיק לברכו בברכת רפואה שלימה. וראה זה נס ופלא, כשחזר האב אל ביתו סיפר את השתלשלות הדברים לבני ביתו, ובפרט דיבר על ליבו של בנו המחלל שבת. ממשמע הבן כי חי אביו תלויים בו קיבל על עצמו תשובה שלמה וחזר לשמור שבת כהלכתה. תוך זמן קצר גם השבת קיימה את שלה וברכה את האב החולה בברכת "רפואה שלמה". כי השבת מקור הברכה היא. (חידוש)

3

מילים סתומות

(מעשה שהיה)

סנדר ומרדכי הרימו כוסיות 'לחיים' ואיחלו זה לזה 'מזל וברכה', להצלחת העסקה החדשה. הנתונים שהציג מרדכי, הסוחר הנודע והממולח מבוקרסט שברומניה, לסנדר, יהודי אמיד מהעירייה אראד, היו מפתים. סנדר נתן את אמונו באיש, שלשל לידיו את הכסף, וציפה לרווחים. עברו שבועות וחודשים. סנדר המתין בקוצר-רוח ל ידיעה כלשהי ממרדכי. עם הזמן החלו הספקות לכרסם בלבו. זה היה כל כספו, ומי יודע אם פעל נכון כשהשקיע את כל רכושו בעסקה הזאת? יום אחד נשמעו דפיקות על דלת ביתו של סנדר. האיש שבפתח הודיע לו: "מרדכי פשט את הרגל. כספו וכספך, וכספם של כל לקוחותיו, ירדו לטמיון. הוא עצמו נעלם". הזר יצא, מניח את סנדר המום.

האיש פרץ בבכי מר: "מאדם אמיד, הנותן לאחרים, נעשיתי עני ואביון". הוא התקשה להכיל את הבושה, והסתגר בביתו. ידידיו הטובים לא נתנו לו מנוח. הם הציעו לו לצאת ולהיות רוכל בכפרים ובעיירות שבהם אין מכירים אותו. כך תיחסך ממנו הבושה והוא ישתכר מעט לפרנסת ביתו. קיבל סנדר את עצת חבריו ויצא לדרך. בעיירה גרוסוורדיין שכן באותה עת רבי ישראל מוויז'ניץ, בעל 'אהבת ישראל'. כשמו כן היה, קיבל כל יהודי באהבה והרעיף עליו את שפע ברכותיו. החליט סנדר להיכנס אל הרבי ולקבל את ברכתו בדרכו החדשה. הרבי קיבלו בסבר פנים יפות ובירכו בהצלחה מופלגת. לא עבר זמן רב וסנדר ראה בהתממשות הברכות. הוא הצליח מאוד במרכולתו, קנה בזול ומכר ברווח נאה, ומספר לקוחותיו גדל והלך. במרוצת הזמן החל לסחור גם עם הגויים, מכר לרבים מהם בהקפה, ואחת לכמה חודשים היה בא אליהם לגבות את החובות. דבקו של סנדר בבעל 'אהבת ישראל' מוויז'ניץ התחזקה. אחת לחודש היה שב לביתו, משאיר לאשתו סכום נאה לפרנסת הבית, ושוב יוצא למסע. בכל נסיעה כזאת היה הולך לגרוסוורדיין ונכנס אל הצדיק. ביקורו האחרון התנהל בדרך שונה מן הרגיל. הרבי קרא את הפתקה שהגיש לו, ובה בקשותיו, אך לא מיהר להשיב. בעיניים חודרות הביט בסנדר זמן-מה, ולבסוף אמר: "שתינצל מידי הגויים". סתם ולא פירש. לא היה לסנדר קצה חוט להבין את כוונתו של הצדיק, וגם לא היה לו פנאי להתבונן בדבר. לא עברו ימים רבים ודברי הרבי נשכחו ממנו. באחד מסיבובי גביית החובות בא סנדר לעיירה פלוטניצ'ה. לעת ערב ניגש עיף ומזיע לאחרון שבבעלי החוב, אנטוני האיכר. האיש קיבל את פניו בחיוך ואמר: "כבר יורד הלילה, ואתה נראה תשוש ועייף. שכב לישון כאן ומחר בבוקר אשלם לך את חובך". סנדר לא רצה ללון בבית שיש בו אבזרי פולחן נוצריים, והתחמק בתירוץ שהבית קטן ולא יהיה להם נוח להלינו שם. אנטוני דחק בו והציע לו לישון באסם שבחצרו, שם בחר גם בנו, תאודור, מצע נוח על הקש. עיפותו של סנדר גברה עליו. הוא נענה להצעה והלך לשכב במקום שהוצע לו, ליד בנו של האיכר. סנדר ניסה לישון אבל השינה נדדה ממנו. הוא ידע כי אם לא יישן, לא יצליח לעמוד במטלות הצפויות לו ביום המחר. לבסוף סבר כי אולי המקום שבו שכב לישון אינו נוח לו. הוא שאל את בן האיכר אם יסכים להחליף איתו מקום. הצעיר נענה, וחיש מהר שקע בשינה עמוקה. אך לסנדר ההחלפה לא הועילה כלל. כשנוכח כי לא יצליח לישון, החליט לקום ולצעוד אל העיירה הסמוכה, שבה היה אמור לפגוש עוד לקוחות. את חובו של אנטוני יגבה בדרך חזרה. גם לאנטוני היו 'נדודי שינה'. באותה שעה החל להסיק את התנור בביתו. לשאלת אשתו ענה בקור-רוח כי הוא מתכוון להרוג את היהודי ולהשליך את גופתו לתנור, כדי שלא יישארו סימנים. האשה נבהלה, אך אנטוני הסביר לה כי יש כסף רב ברשות היהודי, וכך ייטלו את הכסף וגם ייפטרו מהחוב. אומר ועושה ויצא בחושך וחרבו בידו אל האסם. הוא ידע בדיוק היכן שכב סנדר לישון, ובהינף יד הטיל את החרב על האיש הישן והרגו. הוא גרר את הגופה אל תוך הבית ואז פתאום ראה את פני ההרוג: בנו, תאודור! "מה עשית?!" רצחת את בנו! "פרכה האשה את אצבעותיה. הוא התגונן וטען כי הדבר נעשה בשגגה. ריב קולי וסוער פרץ ביניהם. באותו זמן צעד סנדר לעבר העיירה השנייה. שוטרים שראו אותו חשדו שהוא גנב. הוא סיפר להם מי הוא והיכן לן בלילה, והשוטרים לקחוהו עמם לבית האיכר, כדי לאמת את דבריו. בהגיעם אל הבית שמעו מאחורי הדלת את קולות הריב בין האיכר ובין אשתו. האיכר זעק כי כוונתו הייתה להרוג את היהודי והבן נהרג בטעות. עכשיו עליהם לטעון שהיהודי האורח הרג את בנו... לא עברו דקות אחדות ואנטוני נכבד באזיקים ונלקח בידי השוטרים. הם אמרו לסנדר כי שיחק לו מזל שנתפסוהו. אילולי כן היו מאמינים לאנטוני, וסנדר היה יושב במאסר על רצח הבן. סנדר נשא עיניו לשמים והודה לה'. או-אז נזכר פתאום במילותיו של הצדיק: "שתינצל מידי הגויים..." (חב"ד).

שמו של זונדל נודע לשמצה בעיר כולה ובסביבותיה. האיש אשר ירד מדרך הישר ופרק מעליו עול תורה ומצוות. הרחיק לכת מכל הקשור לתורה ויהדות. מיום ליום נודע על עוד ממעלליו והתנכרותו לתורה ולדרך המצוות. העיר כולה הודעזעה מאוד לנוכח מצבו של הלה אך הוא בשלו לא זע ולא נע. הציבור נחלק בתגובתו. היו שזכרו את ימיו הטובים ונדו בראשם בעצב, כאומרים "כמה מצער לראות אדם נופל ברשתו של היצר ומידרדר לבאר שחת". אחרים הביעו את זעמם על חוצפתו ועל העזתו לפרוץ את חומות התורה והיראה, ואף יצאו ורטנו כנגדו בכל הזדמנות שהיא. מה שברור הוא היה שהכל התרחקו ממנו ומסביבתו. איש לרצה להימצא בקרבתו. בכל מקום הצביעו עליו באצבע מאשימה. גם כאשר רצה להיכנס לאחד מבתי-הכנסת בעיר, היו גם שסילקוהו בחרפה. בעיר, שכנה קהילה חסידית אשר בה החסידים נהגו להתפלל בבתי כנסת משלהם מה שנקרא 'שטיבלאך', שבהם יכלו לנהוג בחופשיות במנהגיהם הייחודיים, כמו לימוד, תפילה באריכות, שיעורים בחסידות ועוד. באחד הימים עבר זונדל פורק העול ליד בית כנסת החסיד, הוא נעצר לרגע לשמע הניגונים המרטיטים הבוקעים ממנו, והחליט להיכנס פנימה. הכירו המתפללים מיד כי זה 'בעל-העברה' הידוע בעיר, וקיוו כי ביקורו יהיה חד פעמי. לא היו חסרים להם את הצרה הזו. עתה ירגנו עליהם שהם נותנים מחסה ומושיטים יד לפורץ גדר וחוטא. אך יחד עם זאת התאפקו ולא אמרו לו דבר. כמה ימים לאחר מכן נכנס האיש שנית לבית הכנסת, בעיצומה של תפילה בניגון. הוא ישב כל העת מן הצד דומם, מביט בעיניים עורגות במתפללים, ישב דומם ולא הוציא הגה מפיו. גם הפעם לא אמרו לו המשתתפים דבר, ומאז החל האיש להופיע במקום תדיר. ככל שתכפו שם ביקוריו התחולל בו שינוי לטובה. הוא החל זונח את מעשיו הרעים ומביע רצון לחזור לדרך הטוב והישר. כשלושה חודשים נמנע האיש ממעשי החטא, והכול שמחו על השינוי שחל בו לטובה, אך לאחר תקופה שוב יצא שמו כי סרח וחטא חטא חמור. הפעם התקשו החסידים להבליג. הם החליטו כי יאלצו לסלקו מחברתם. בנועם וברכות פנו אל זונדל והורו לו כי לא יוכל שוב לדרוך רגל במחיצתם כל עוד אוחו הוא בידו בשקצים ורמשים. כאשר מסרו לו את דבר החלטתם, טען לפניהם זונדל כי בכך הם גוזרים עליו נפילה לשאול תחתית אשר אי אפשר לדעת אם ממנה תהיה תקומה: "מאז באתי בחברתכם התאמצתי שלא למעוד שוב, ולמרבח הצער כשלתי. אבל אם תרחיקו אותי, אאבד את התקווה להיחלץ מדרך החטא ואני עלול חלילה לרדת מטה מטה לשאול התחתיות". משכך החליטו החסידים להיוועץ ברבם נכנסו זקני החסידים אל הרבי ושטחו לפניו את סיפורו של האיש. הם סיפרו על החלטתם לסלקו מאיתם. הרבי האזין להם ברוב קשב, ואז פתח ואמר: "אספר לכם סיפור: 'למלך אחד נודע כי ביער הסמוך מסתובב דוב ענק. בהיותו חובב ציד, חפץ מאוד לצוד את הדוב, ולהציג את פרוותו בגאווה לעיני האצילים והשרים. 'מזג האוויר היה קר וסוער, אך הוא היה נחוש לצאת בעקבות הדוב. בטוח היה בעצמו ובהכרתו את היער ולכן יצא בגפו אל מסע הציד. הוא נכנס בין העצים והחל לחפש אחר הדוב. 'לפתע הבחין בדוב והחל לדלוק אחריו. שוב ושוב חמק הדוב ממנו, מתוך מנוסה למעבה היער, והמלך עקבותיו, אך לשווא, כי את הדב לא הצליח לצוד. הלילה החל לרדת, סופת שלגים השתוללה, ושלג כבד כיסה את היער. כאשר סוף סוף החליט המלך לשוב על עקבותיו קלט כי אין לו שום מושג כיצד מוצאים את הדרך החוצה. 'המלך ניסה ללכת בין עצי היער, בתקווה למצוא שביל מוכר, אך לשווא. הלילה ירד עלטה כיסתה את הכל והוא נותר לבדו. כך בילה המלך את הלילה בין העצים, רועד מקור וחרד מפני חיות הטרף. 'הבוקר עלה ושוב ניסה המלך לחזור לדרך המלך, אך לא מצא את הנתיב. ייאוש השתלט עליו. הוא חש שכוחותיו אוזלים.

פתאום שמע קול קורא: 'מי שם? !'. 'אני!', השיב המלך בקול רפה, אך בגאווה של מלך שעדיין לא עזבה אותו. "היה זה סוחר יהודי שעשה את דרכו ביער והבחין בדמותו של האיש התועה. היהודי כמובן לא ידע את זהות האיש אשר הוא מציל, אך דאג לו במסירות. הוא הביא את המלך אל ביתו, חימם את גופו, השביעו במאכל והרווהו במשקה. כאשר הגיעה העת להיפרד, שאלו המלך כיצד יוכל להודות לו, והסוחר היהודי ענה כי עשה זאת שלא על-מנת לקבל פרס. המלך נפרד ממארחו כשהוא לא מגלה לו את זהותו. "כמה ימים לאחר מכן התקבלה בבית הסוחר הזמנה מלכותית להשתתף בערב מיוחד בארמון המלוכה. הסוחר שלא הבין על מה ולמה הגיע לו הזמנה זו הביט בה בפליאה, אך למרות הכל לבש הסוחר את מיטב בגדיו ובא אל הארמון. עם הגעתו למקום זכה לכבוד הגדול ביותר שחלק המלך מעודו לאדם כלשהו. המלך הושיב את היהודי לידו, וסיפר באוזני כל המסובים כמה הוא חייב תודה לאיש הזה, שהציל את חייו. הוא העניק לו מתנות רבות והשתדל בכל דרך להסב לו את התענוג הגדול ביותר שרק אפשר". הרבי סיים את סיפורו, והישיר מבט אל זקני החסידים. הללו אימצו את מוחם בניסיון להבין את פשר הסיפור, ותלו ברבי עיניים בציפייה. חייך הרבי ואמר: "שוו בנפשכם את הכבוד והעונג הגדול שחוהו אותו סוחר. דעו, כי כל זה אינו מגיע לאחד מאלף אלפי-אלפים מגודל התענוג הנגרם לריבונו של עולם כשאתם מקרבים את היהודי האומלל הזה, ובזכות הקירוב שלכם הוא עושה עברה אחת פחות! ..." "האם תרצו למנוע את התענוג הזה ואת נחת הרוח הגדולה הזו מהקדוש-ברוך-הוא? !". היתה זו תשובה חד משמעית לחסידים אשר חזרו את מקומם וידעו מעתה איך לנהוג עם האיש. לא חלף זמן רב וזוגל זכה לעלות אל הדרך העולה בית קל ועלה. על דרך התורה והחסידות.

(מעשה שהיה)

ברכת העני

5

חבורת קבצנים עשתה את דרכה בין עיירות ישראל. רגילים הקבצנים בנדודים, עוברים מעיירה לעיירה ומקבצים לעצמם מזון ובגדים. לא כל העיירות שוות. בעיירה אחת יזכו למתת-יד נכבדה מיהודי המקום, ובעיירה אחרת יהיה הסכום קטן ועלוב מכדי לחלקו ביניהם. בחבורה הלכו צעירים ומבוגרים, כולם ידועי סבל, עוני ומחסור, והם נאלצו למצוא את מחייתם מחיזור על הפתחים. עם זה, הזמן וההרגל עשו את שלהם. בני החבורה למדו להכיר זה את זה, לחיות ביניהם בשלום ואחוה, ואף הקפידו לשמור על רוחם הטובה. רק אחד מהם חי בעולם משל עצמו. זה היה קבצן זקן וכחוש, שהצטרף אליהם באחד ממסעותיהם. שתקן האיש, אינו מדבר אלא את הנחוץ בלבד, ואינו מתערב בענייניהם. היה קשה לבני החבורה להתחבר אליו גם בגלל היותו מוכה-שחין מכף רגלו ועד קדקדו. הוא כונה בפיהם 'אלימלך מוכה שחין'. על-פי הנוהג המקובל אז בעיירות ישראל, את סעודות השבת לא היו אוכלים העניים באכסנייתם, אלא מתארחים בבתי בעלי-הבתים של העיירה. בליל שבת נאספו כל הקבצנים בקרבת דלת בית-הכנסת, ובתום התפילה היו המתפללים עוברים לידם, מברכים אותם בברכת 'שבת שלום' וכל אחד ואחד היה מזמין אליו אורח אחד מן הקבצנים. גם באותה שבת בכפר לאפאחיי, הסמוך לעיר טיקטין שבליטא, עמדה החבורה בירכתי בית-הכנסת, ואחר התפילה הזמנו הקבצנים על-ידי המתפללים, במאור פנים וברוח-לב, שאפיינו את הקהילה המקומית. אט-אט התפזרו כולם איש לצד אורחו, מהלכים בנחת אל הבתים לסעוד את סעודת השבת. בית-הכנסת התרוקן כמעט לגמרי. אחרון נשאר ר' אליעזר-ליפמן 'מכנים אורחים'. זה היה יהודי צנוע ושקט, אשר, כשמו, הדר מאוד במצוות הכנסת אורחים. ר' אליעזר-ליפמן נהג לעמוד מן הצד ולעקוב אחר הזמנת האורחים, ואם נשאר מישהו שלא הוזמן, היה הוא מזמינו אליו. כך הבחין בעובדה המצערת כי מבין הקבצנים נותר בבית-הכנסת קבצן זקן, כולו מוכה שחין, שאיש לא פנה אליו. ר' אליעזר-ליפמן ידע כי הקבצן הזה יהיה אורח השבת שלו. בהתעלמו מתחושת אי-הנוחות שעורר מראהו של הקבצן, ניגש אליו, הושיט לו יד חמה וקרא: "שבת שלום ר' יהודי, ודאי תסכים לסעוד אצלי את סעודת השבת". אורו עיניו של האיש, וברגע זה הבחין ר' אליעזר-ליפמן כי מבעד לפניו חרושות הקמטים והפצעים בורקות ומאירות עיניו של האיש באורח מופלא. ר' אליעזר-ליפמן ואשתו, מיריש, היו בעלי-חסד מופלאים. ביתם היה פתוח לרווחה, והם האירו פנים לכל אדם. את כל מאודם השקיעו במצוות הכנסת אורחים, והתאמצו שכל אורח המגיע לביתם יחוש בן-בית. מיריש הייתה טורחת במאכלי השבת, ור' אליעזר-ליפמן היה עומד וטורח סביב אורחיו, להגיש להם עוד ועוד מכל אשר יחפצו. ר' אליעזר-ליפמן הגיע לביתו עם אורחו. אשתו, שהייתה רגילה באורחים, נאלמה דום לרגע למראה האורח, אך מיד התעשתה וקיבלה את פניהם במאור-פנים ובחדווה. מכאן ואילך התנהלה הסעודה כסדרה, באווירת שבת מרוממת. ר' אליעזר-ליפמן אמר דברי תורה ואורחו השתתף מעט. כמו-כן שרו מניגוני השבת בדבקות. בסיום השבת, כאשר נפרדו ר' אליעזר-ליפמן ואשתו מאלימלך הקבצן, פנה אליהם פתאום אלימלך ואמר: "אני מאחל לכם שבשכל החדש אשר עשיתם עמי, תזכו ללכת בנים כמוני..." באומרו מילים אלו הרים ידו לשלום ויצא מהבית. בני הזוג נותרו המומים למשמע 'ברכתו' של העני. הם היו נבוכים ולא ידעו למה התכוון. האם נגרמה לו עוגמת-נפש במשך השבת ולכן קיללם, או אולי זה ביטוי של התמרמרות על מצבו הקשה וסבלו הרב. בין כך ובין כך החליטו בני-הזוג כי מוזר ככל שיהיה האיש, אין הם מתחרטים לרגע על מצוות הכנסת אורחים שזכו לקיים, ואף להבא לא יימנעו מלהזמין אנשים מסכנים ונידחים כמותו. חלפה שנה והאישה הרתה וילדה בן. בליבם של בני הזוג עדיין קינן חשש מ'ברכתו' של אותו קבצן, אך כשעברו החודשים נוכחו כי התינוק הקטן מתפתח לילד ברוך כישרונות. עם השנים ילדה האישה עוד שלושה בנים. עד מהרה עמדו הכול על תכונותיהם המופלאות. לצד תפיסתם המבריקה ויראת-שמים שלהם, ניחנו בצניעות ובפשטות מדהימה. או-אז הבינו ההורים כי אותו קבצן לא היה אלא צדיק נסתר. התברר שברכתו, שנראתה תמוהה בעיניהם, אינה אלא ברכה מיוחדת במינה. אכן, הם זכו לבנים כמותו, ושניים מהם נודעו בכל תפוצות ישראל - רבי משולם-זישא מאניפולי ורבי אלימלך מליז'נסק זצוק"ל זיע"א.(חב"ד).

שבת שלום
ומבורכת!